ISSN 2091-5446

ILMIY AXBOROTNOMA

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК — SCIENTIFIC REPORTS

2016-yil 6-son (100)

GUMANITAR FANLAR SERIYASI
Tarix. Falsafa. Sotsiologiya. Filologiya. Pedagogika. Psixologiya. Iqtisodiyot.

Samarqand viloyat matbuot boshqarmasida ro‘yxatdan o‘tish tartibi 09-25.
Jurnal 1999-yildan chop qilina boshlagan va OAK ro‘yxatiga kiritilgan. Tarix, falsafa, sotsiologiya, filologiya, pedagogika va psixologiya yo‘nalishlarida chop qilingan maqolalar doktorlik dissertatsiyalari himoyasida hisobga olinadi.

BOSH MUHARRIR — **R.I. XALMURADOV, t.f.d., professor**
BOSH MUHARRIR O‘RINBOSARLARI: — **A.J. XOLIQOV, k.f.d., dotsent**; **A.M. NASIMOV, t.f.d., professor**

TAHRIRIYAT KENGASHI:

M. X. ASHUROV	- O‘zFA akademigi
M. M. KAMILOV	- O‘zFA akademigi
B. J. AXMEDOV	- f.-m. f. d., professor
A. S. BEGMATOV	- fals.f. d., professor
T. M. MO‘MINOV	- O‘zFA akademigi
X. T. MAMATOV	- yu.f.d., professor
U.S. SALIXBAYEV	- f.-m.f.d., professor
E. G‘. G‘OZIYEV	- psixol.f.d., professor
B. O. TO‘RAYEV	- fals.f.d., professor
F.I. TOSHEV	- «Zarafshon» gazetasi muharriri
T. SH. SHIRINOV	- tar.f.d., professor
M. Q. QURONOV	- ped.f.d.professor

GUMANITAR FANLAR SERIYASI TAHRIRIYAT HAY’ATI:

M.D.DJURAKULOV	- tar.f.d., professor
I. M. SAIDOV	- tar.f.d., professor
O. M. G‘AYBULLAYEV	- fals.f.d., dotsent
N. Sh. SHODIYEV	- ped.f.d., professor
M. Q. MUHIDDINOV	- fil.f.d., professor
H. I. UMUROV	- fil.f.d., professor
D. I. SALOHIY	- fil.f.d., professor
S. A. KARIMOV	- fil.f.d.,, professor
M. Q. PARDAYEV	- i.f.d., professor
M. M. MUXAMMEDOV	- i.f.d., professor
B. X. TO‘RAYEV	- i.f.d., professor
Sh. R. BARATOV	- psixol.f.d., professor
B. Q. QODIROV	- psixol.f.d., professor
Z. Yu. MUQIMOV	- yu.f.d., professor
J. Ya. YAXSHILIKOV	- fals.f.d., professor

Koordinator
A. Sh. YARMUXAMEDOV – f. - m.f.n.

Muharrirlar:
B. S. G‘OYIBOV – t.f.n., dotsent
R. TOSHQUVATOVA – fals.f.n., dotsent
N. U. ARABOV – i.f.n., dotsent

Obuna indeksi – yakka tartibdagi obunachilar uchun - **5583**
tashkilot, korxonalar uchun - **5584**

MUNDARIJA/CONTENTS/СОДЕРЖАНИЕ

TARIX/HISTORY		
Irisqulov O.J.	Mustamlaka davrida Samarqand viloyati ma’muriy boshqaruvining xususiyatlari	4
Муллаев А.Ш.	Роль «Великого Шелкового Пути» в международных связях государств Центральной Азии	7
Sidikova M.X.	Istiqlol yillarida Samarqand shaharsozligi xususida	11
Аметов Т. А.	Развитие Каракалпакстана за годы независимости и суверенитета	16
Nazirov M.	“Siyosiy jarayon” kategoriyasiga oid konseptual qarashlar va talqinlar	21
Рашидова Ф.Ш.	Узбекистан-Южная Корея: перспективы развития двусторонних отношений в историческом контексте	24
Махмудова Н.Б.	Социально-экономическая картина Царского Туркестана в начале XX в. (по материалам ревизии сенатора К.К.Палена)	27
Умаров А.А.	Интересы Саудовской Аравии, Катара и Объединенных Арабских Эмиратов в Афганистане после 2001 года	31
Сайфуллаев Д.Б.	Геополитическое положение Центральной Азии и превентивная дипломатия Узбекистана	39
FALSAFA/PHILOSOPHY		
Normamatova M.N.	Virtuallikni yangicha tushunish: falsafiy asos	44
Tursunqulova Sh.	Badiiy-estetik ijodda o‘z-o‘zini tashkillashtiruvchi omillar xususida	49
Quldoshev A.T.	Xalqaro ekologik siyosat va unda O‘zbekistonning tutgan o‘rni	52
Bo‘ronov M.M.	Milliy mafkura ozod va obod vatan, erkin va farovon hayotning mayog’idir	57
Yuldashev R.D.	Globallashuv sharoitida oliy ta’limning rivojlanish tendensiyalari	61
Axmedov X.A.	Taraqqiyotning “O‘zbek modeli”, ma’naviyat va sinergetika	65
Shermanov I.Ch.	Global axborotlashgan makonda moddiy va ma’naviy ishlab chiqarishni uyg’unlashtirish - taraqqiyot garovi	68
SOTSIOLOGIYA/SOCIOLOGY		
Ганиева М.Х. Латипова Н.М.	Модель социальной адаптации воспитанников интернатных учреждений к новым условиям жизнедеятельности	73
FILOLOGIYA/PHILOLOGY		
Малиновский Е.А., Нормухамедова М.	Из истории изучения взаимодействия русского и тюркских языков	79
Бабаходжаев А.Б. Тилляева М.Ю.	Специфика и национальные особенности перевода эквивалентных фразеологизмов в русском и узбекском языках	82
Ким С.Ф.	О дифференциации дополнения и несогласованного определения	85
Сиддикова И.И. Абдуллаева А.С.	Роман Ф.М.Достоевского «Игрок» в контексте пушкинской традиции	89
Sulaymonov I.I.	“Boburnoma”da Shayboniyxonning g‘olibligi va ma’naviy tanazzuli tasviri	93
Alimov F.Sh.	Nofilologik fakultet talabalarining yozma nutq kompetensiyasini shakllantirish	98
Boltakulova G.F.	Ingliz va o‘zbek tillarida temporal posterior sintaksemalarning xususiyatlari	102
Sulaymanova N. J.	Ingliz va o‘zbek tillarida lokativ adessiv semaning variantlari	105
Салиева З.И.	Особенности критерия оценивания навыку говорения на английском языке	109
Normo‘minov Sh.T.	Til tizimi va so‘z turkumlari paradigmasida yadro-periferiya munosabatlari haqida	112
Эгамова М.Х.	Особенности нарративной структуры рассказа М.Доста «Цена одного жеребенка»	116

Акбаров А.	Анализ взаимосвязи когнитивного процесса и логики с языком	120
Raximova G.A.	Ertaklar tarjimasida milliylik va milliy kolorit muammosi	126
Shirinova R.X.	Kognitiv dissonans fenomeni va uning tarjimada tutgan o‘rni	131
PEDAGOGIKA/PEDAGOGICS		
Yoziyeva U.L.	Axborot tahdidini bartaraf etish tamoyillari va darajalari	135
Xalmatova N. B.	Ayol va o‘smir qizlar sport mashg‘ulotini tashkil etish uslubiyati	137
Toshpulatova M.I.	Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining matematik-metodik tayyorgarligini takomillashtirish	141
Mamatqulov X.A.	Pedagoglar amaliyotida chet tilini bilish uning kasbiy kompetentligini oshirish nuqtayi nazari	145
Axmedov F.Sh.	Yosh dzyudochilar musobaqaoldi tayyorgarligida mashg‘ulot mikrosikllari	148
Murtazayev E.M.	Kasb-hunar kollejlarida maxsus fanlarni o‘qitish mohiyati va xususiyatlari	151
Azizova G.	Oliy ta’lim o‘qituvchilarining innovatsion pedagogik faoliyatini ingliz tili o‘qituvchilari misolida tashkil qilishning mazmuni va mohiyati	156
Narziyeva N.N.	O‘quvchilarda tadqiqotchilik ko‘nikmalarini shakllantirish masalalari	160
Boltayev Z.B.	BO‘SM faoliyati sifatini oshirishda yosh sportchilarning motivlarini shakllantirishga yo‘naltirilgan o‘quv-mashg‘ulot ishlarining ahamiyati	164
Yunusov M.	Axborot globallashuvi davrida yosh avlod media ta’limi muammolari	167
Jiyanqulova R.X.	Kasb-hunar kolejlarida pedagog mutaxassislarni kasbiy faoliyatga tayyorlashning psixologik jihatlari	169
Хашимов А.А. **Хаджаев А.А.**	Некоторые аспекты проектирования учебного процесса в информационно-образовательной среде в системе непрерывного повышения квалификации педагогов	174
PSIXOLOGIYA/PSYCHOLOGY		
Samarov R.S.	Inson kamolotini ta’minlashda madaniy omil: strukturaviy-funksional jihat	179
IQTISODIYOT/ECONOMICS		
Tashnazarov S.N.	Daromadlar va harajatlarga doir hisobotlarni xalqaro standartlarga muvofiq takomillashtirish	184
Ro‘zibayev O.	Alisher Navoiyning iqtisodiy-ijtimoiy faoliyati	188
HUQUQSHUNOSLIK/LAW		
Kuvandikov Z.O.	O‘zbekiston Respublikasining saylov tizimi: milliy va xalqaro tajriba	190
O‘QITISH METODIKASI/TEACHING METHODOLOGY		
Omonova F.	Akademik litseyning 3-kursida Pirimqul Qodirovning “Yulduzli tunlar” asarini o’rganish	193
UNIVERSITET HAYOTIDAN/UNIVERSITY LIFE		196
MUALLIFLARGA/FOR AUTHORS		199

Adabiyotlar

1. Jalolov J.J., Maxkamov G.T., Ashurov Sh.S. “English language teaching methodology” // Fan va texnologiya nashryoti, Toshkent 2015 y.
2. Akopyan L.G.Razlichnoe podxodi v prepodavanii inostrannogo yazika studentam v neyazkovx vuzax // Vserossiyskaya nauchno-metodicheskaya konferensiya. Orenburg. 2016
3. Kolesnikova I.L., Dolgina O.A. Anglo-russkiy terminologicheskiy spravochnik po metodike prepodavaniya inostrannx yazikov. SPb. 2001
4. Ssoeva E.E. Formirovanie kommunikativnoy kompetensii v pismennoy rechi pri obuchenii inostrannm yazkam // Inostranыy yazыk v shkole - 2006. -№7 str.43-46.
5. Alimov F. “Learn writing” (kimyo-biologiya fakulteti talabalari uchun)// “Akademnashr” 118 bet Toshkent.: 2010
6. Jeremy Harmer “How to Teaching Writing”//Longman 160 bet.UK. 2004

UDK: 81.361.7

INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDA TEMPORAL POSTERIOR SINTAKSEMALARNING XUSUSIYATLARI

G.F.Boltakulova

Samarqand davlat chet tillar instituti, katta ilmiy xodim-izlanuvchi

E-mail: g.boltakulova78@mail.ru

Ushbu maqolada ingliz va o‘zbek tili gap tarkibidagi temporal posterior sintaksemalarning xususiyatlari tahlil qilingan. Substantsial temporal posterior sintaksema ingliz tilida asosan predlog after+vaqtni, paytni ifodalovchi otlar bilan birikib kelishi yordamida ifodalanadi. O‘zbek tilida temporallikni ifodalovchi substantsial birliklar chiqish kelishigi qo‘shimchasi – dan va ko‘makchilar keyin, so‘ng kabilar yordamida ifodalangan. Temporallik doirasida posteriorlikni aniqlashda ingliz va o‘zbek gaplarni payt ergash gapli qo‘shma gaplarga aylantirish bilan aniqlandi. Maqolaning nazariy tomoni ko‘plab misollar bilan tasdiqlangan.

Kalit so‘zlar: *aktsional, gap, deriktiv, posterior, predlog, protsessual, sintaksema, stativ, substantsional, subordinativ, temporal, qo‘shimcha.*

Особенности темпоральных постериорных синтаксем в английском и узбекском языках

В настоящей статье анализируются особенности темпоральных постериорных синтаксем в структуре английских и узбекских предложений. В английском языке субстанциальные темпоральные постериорные синтаксемы формируются с помощью предлога after+существительное, выражающее время. В узбекском языке субстанциональные единицы, выражающие темпоральность, образуются с помощью частицы –дан и темпоральных единиц кейин, сўнг. Теоретическое содержание статьи подтверждается многочисленными примерами.

Ключевые слова: *акциональный, предложение, директив, постериор, предлог, процессуал, синтаксема, стативный, субстанциональный, субординативный, темпоральный, частица.*

The peculiarities of temporal posterior syntaxemes in english and uzbek

The article analyzes peculiarities of temporal posterior syntaxemes in the structure of English and Uzbek sentences. In the English language substantional temporal posterior syntaxemes are formed with the help of preposition after+noun, expressing time. In the Uzbek language substantional units, expressing temporality, are formed with the help of particle –дан and temporal units кейин, сўнг. In the Uzbek language subordinate sentences with adverbial modifier of time have served for finding out posterior syntaxemes, expressing temporality. Theoretical content of the article is proved by numerous examples.

Keywords*: actional, sentence, directive, posterior, preposition, processual, syntaxeme, stative, substantional, subordinative, temporal, particle.*

Sof temporal sintaksema ish-haraktning bajarilish, bajariladigan yoki bajarilgan vaqtini anglatsa, temporal posterior sintaksema esa ish-harakatning bajarilishini biror voqeadan yoki boshqa ish-harakati bajarilgandan keyin bajarilganligini anglatadi. Ingliz tilida substantsial temporal posterior sintaksema asosan predlog after+vaqtni, paytni ifodalovchi otlar bilan birikib kelishi yordamida ifodalanadi.

1. Ivan Alexeyevich turned up after nightfall.
2. After the birth of the child, Aksinya devoted herself to her husband.
3. After breakfast she and I went out to start the tractor.
4. After a week of this work, he withered.
5. After a pause he asked

Mazkur gaplar tarkibida after nightfall (1), after the birth (2), after breakfast (3), after a week (4), after a pause (5) sintaktik birliklar temporal sintaksemani ifodalaydi.

Uni isbotlash uchun ushbu sintaktik birliklarga when so‘roq olmoshi yordamida transformatsiya interrogatsiyaga aylantirish mumkin:

1. When did Ivan Alexeyevich turn up?
2. When did Aksinya devote herself to her husband?
3. When did she and I go out to start the tractor?
4. When did he wither?
5. When did he ask?

Ammo temporallik doirasida posteriorlikni aniqlashda ushbu gaplarni payt ergash gapli qo‘shma gaplarga aylantirish bilan aniqlash mumkin:

1. Ivan Alexeyevich turned up after nightfall. – When the night had fallen Ivan Alexeyevich turned up.
2. After the birth of the child, Aksinya devoted herself to her husband. – When Aksinya gave birth to her child she devoted herself to her husband.
3. After she and I went out to start the tractor. – When she and I had breakfast then we went out to start the tractor.
4. After a week of this work, he withered. – He worked for a week and then he withered.
5. After a pause he asked. – He paused for a while then he asked.

Ayrim monografik ishlarda temporal posterior sintaksemani after yoki after+s doirasidagina qisman kuzatilgan [1, b. 12]. Ammo, mazkur sintaksema boshqa predloglar yoki ravishlar bilan vaqtni ifodalovchi leksik birliklar yordamida ham ifodalanadi.

1. In a few minutes the street was deserted.
2. They’ll all be here in a minute.
3. Within ten minutes the village was left behind.
4. A year later they had become an almost everyday occurrence.

Bu gaplarda ham in a few minutes, in a minute, within ten minutes, a year later sintaktik birliklar substantsial temporal ifodalash bilan bir qatorda posteriorlikni ham ifodalaydi [2, b. 74]. Avvalambor, temporallikni aniqlash uchun when so‘roq olmoshi yordamida transformatsiya interrogatsiyaga aylantiramiz:

1. In a few minutes the street was deserted. – When was the street deserted?
2. They’ll all be here in a minute. – When will they all be here?
3. Within ten minutes the village was left behind. – When was the village left behind?
4. A year later they had become an almost everyday occurrence. – When had they become an almost everyday occurrence?

Substantsial temporal sintaksema asosida posterior sintaksemani isbotlashda in, within, later kabilarni after predlogi bilan almashtirish mumkin:

1. In a few minutes the street was deserted. – In a few minutes the street was deserted.
2. They’ll all be here in a minute. – They’ll all be here after a minute.
3. Within ten minutes the village was left behind. – After ten minutes the village was left behind.
4. A year later they had become an almost everyday occurrence. – After later they had become an almost everyday occurrence.

Yuqoridagi misollar tahlilidan ma’lumki, substantsial temporal anterior sintaksemaning variantlari after + s, in + s, within + s, s + later kabilar hisoblanadi.

Substantsial temporal posterior sintaksemani ifodalovchi sintaktik birliklar gap tarkibida noyadroviy tobe komponent o‘rnida kelib, hokim komponentga subordinativ aloqa asosida bog‘lanadi.

Ushbu aniqlangan sintaksema, ya’ni substantsial temporal posterior sintaksema subordinativ aloqa asosida quyidagi sintaksemalar bilan bog‘lanadi:

a) protsessual aktsional deriktiv sintaksema bilan: Two hours later the attach was renewed.

b) protsessual aktsional sintaksema bilan: Six months later Zikhovidov turned up in Albania.

v) kvalifikativ kvantativ sintaksema bilan: It was long after midnight.

g) protsessual stativ sintaksema bilan: After a moment Miska awakened from his first sleep… .

O‘zbek tili misolida substantsial temporal posterior sintaksemaning variantalari quyidagicha ifodalanadi:

1. Olti oylardan keyin esa Baxti Arturnikiga batamom ketib qoldi.
2. Olti kundan keyin ustboshim tayyor bo‘ldi.
3. Tushlikdan keyin hamtavoqlarim ketishdi.
4. Men kechikib, dafndan so‘ng borgan ekanman.
5. Serjant Orzuqulov bir osh pishirmalar o‘tib qaytib keldi.
6. Uch martalar proguldan so‘ng haydaymiz.
7. Oradan bir necha kundan so‘ng karekturasini o‘qiy deb chiqqan edim.
8. Oradan yarim soat o‘tar-o‘tmas orolning quyi galariyasini men turgan qoya cho‘qqisiga yuz yard masofaga yaqinlashtirdim.

Bu gaplar tarkibida substantsial temporal sintaksemani ifodalovchi sintaktik birliklar oylardan keyin, kundan keyin, tushlikdan keyin, dafndan so‘ng, pishirmalar o‘tib, proguldan so‘ng, kundan so‘ng, soat o‘tar-o‘tmas kabilar noyadroviy tobe komponent o‘rnida kelib, subordinativ 2 o‘rnida kelgan komponentlar ketib qoldi, tayyor bo‘ldi, ketishdi, borgan ekanman, qaytib keldi, haydaymiz, chiqqan edim, yaqinlashtirdim bilan bog‘lanadi. Asosan ta’kidlash joizki, temporallikni ifodalovchi substantsial birliklar chiqish kelishigi qo‘shimchasi – dan va ko‘makchilar keyin, so‘ng (esa) kabilar yordamida ifodalangan.

Ushbu gaplarda ham temporallikni aniqlashda temporallikni ifodalagan sintaktik birliklarga qachon? so‘rog‘ini qo‘yish yordamida aniqlanadi:

1. Olti oylardan keyin esa Baxti Arturnikiga batamom ketib qoldi. – Qachon Baxti Arturnikiga batamom ketib qoldi?
2. Olti kundan keyin ustboshim tayyor bo‘ldi. – Qachon ustboshim tayyor bo‘ldi?
3. Tushlikdan keyin hamtavoqlarim ketishdi. – Qachon hamtavoqlarim ketishdi?
4. Men kechikib, dafndan so‘ng borgan ekanman. – Qachon men borgan ekanman?
5. Serjant Orzuqulov bir osh pishirmalar o‘tib qaytib keldi. – Qachon Serjant Orzuqulov qaytib keldi?
6. Uch martalar proguldan so‘ng haydaymiz. – Qachon haydaymiz?
7. Oradan bir necha kundan so‘ng karekturasini o‘qiy deb chiqqan edim. – Qachon karekturasini o‘qiy deb chiqqan edim?
8. Oradan yarim soat o‘tar-o‘tmas orolning quyi galariyasini men turgan qoya cho‘qqisiga yuz yard masofaga yaqinlashtirdim. – Qachon orolning quyi galariyasini men turgan qoya cho‘qqisiga yuz yard masofaga yaqinlashtirdim?

Differentsial sintaktik-semantik belgi posteriorlikni esa keyin, so‘ng, o‘tib, o‘tar-o‘tmas kabi ko‘makchi va ravishlar oydinlashtiradi [3, b.204].

Chunki, gap tarkibida ifodalangan ish-harakatning bajarilishi yoki bajarilmasligi ma’lum vaqt yoki muddatdan keyin sodir bo‘ladi.

O‘zbek tili misolida substantsial temporal posterior sintaksema subordinativ aloqa asosida quyidagi sintaksemalar bilan bog‘lanadi:

a) protsessual aktsional sintaksema bilan: O‘n kundan keyin kelinglar.

b) protsessual stativ sintaksema bilan: Biror yildan so‘ng esa fabrika tovuqlariga o‘lat tegibdi.

Yuqorida tahlil qilingan misollar hosilasidan ma’lumki, ingliz tilida gap qurilmasida noyadroviy tobe komponent o‘rnida substantsial temporal sintaksemalar after + s, in + s, within + s, s

+ later kabilar yordamida ifodalansa, o‘zbek tilida esa s + dan keyin, s + dan so‘ng, s + o‘tar-o‘tmas kabilar orqali namoyon bo‘ladi. Demak, ingliz tilida after + s, in + s, within + s, s + later o‘zbek tilida s + dan keyin, s + dan so‘ng variantlariga mos keladi. O‘zbek tilidagi s + o‘tar-o‘tmas varianti ingliz tilida uchramaydi.

Substantsial temporal posterior sintaksema subordinativ aloqa asosida ingliz tilida protsessual aktsional, protsessual aktsional deriktiv, protsessual stativ, kvalifikativ kvalitativ sintaksemalar bilan bog‘lansa, o‘zbek tilida esa faqat protsessual aktsional va protsessual stativ sintaksemalar bilan bog‘langanligining guvohi bo‘ldik.

Adabiyotlar

1. Киямов Р. Э. Лексический и синтаксический анализ конструкций с предлогами after и before в современном английском языке // Автореф. дисс…. канд. филол. наук. – Одесса, 1983. – 16 с.
2. Сайфуллаев А. Предлогларни кодификациялашнинг контекстуал асослари. – Тошкент: Фан, 2014. – 144 б.
3. Усмонов Ў.У. Синтактик қиёсланишнинг тадқиқот томонлари ҳақида // Тилшуносликдаги янги йўналишлар ва уларнинг муаммолари. Илмий амалий селекор материаллари. Профессор Ў. Қ. Юсуповнинг 75 йиллик таваллудига бағишланади. – Тошкент, 2013 йил 23 февраль. – Б. 202-206.

UDK: 81.367

INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDA LOKATIV ADESSIV SEMANING VARIANTLARI

N.J.Sulaymanova
Samarqand davlat chet tillar instituti, katta ilmiy xodim-izlanuvchi
E-mail:sulaymanova.nilyusha@mail.ru

Mazkur maqolada ingliz va o‘zbek tillarida lokativlik adessiv semaning variantlari: konnotativ, fakultativ va adverbial variantlari chuqur tahlil qilingan. Har bir variantning modellari taqdim etilgan. Har ikkala tilda lokativ semani ifodalovchi leksemalarni hisobga olish ancha murakkab, chunki lokativlikni ifodalovchi leksik material umumlashgan bo‘lib, leksemalarning individual ma’nosiga to‘liq tobe emas. Lekin adessiv semani ifodalovchi substantiv leksemalar turli xil semantik guruhlardan bo‘lishi mumkin. Maqolaning nazariy tomoni ko‘plab misollar bilan isbotlangan.

Kalit so‘zlar: *adessiv, adverbial, gap, konnotativ, lokativ, matn, model, sema, sintaksema, substantsional, fakultativ.*

Варианты локативных адессивных сем в английском и узбекском языках

Настоящая статья исследует варианты локативных адессивных сем в английском и узбекском языках: коннотативные, факультативные и адвербиальные варианты. Представлены модели каждого из вариантов. Теоретическая сторона статьи подтверждается многочисленными примерами.

Ключевые слова: *адессивный, адвербиальный, предложение, коннотативный, локативный, текст, модель, сема, синтаксема, субстанциональный, факультативный.*

Variants of locative adessive semas in english and uzbek

The present article investigates variants of locative adessive semas in the English and Uzbek languages: connotative, facultative, adverbial. The models of each variant are presented. It’s difficult to investigate lexemes expressing locativeness. But substantional lexemes, expressing adessive semas, can be divided into various groups. Theoretical part of the article is proved by numerous exa.

Keywords*: adessive, adverbial, sentence, connotative, locative, text, model, sema, syntaxeme, substantional, facultative.*

Lokativ sintaktik birliklarni semalarga ajratib tahlil qilinganda, substantsial lokativ doirasida adessiv, allativ, ablativ, translativ, ob’ekt, instrumental, tarz semalar va ularning ingliz va o‘zbek tillarida ifodalanish usullari hamda subordinativ aloqa asosida qanday semalar bilan bog‘lanish imkoniyatlari aniqlandi. Ushbu maqolada substantsial lokativ adessiv semalarning variantlari tahlil qilinadi.

MUALLIFLAR DIQQATIGA!

Hurmatli mualliflar, maqola muallif tomonidan qog‘ozda chop etilgan va elektron shaklida taqdim qilinishi shart. **Maqolada quyidagi bandlar**: UDK, ishning nomi (o‘zbek, rus va ingliz tillarida), maqola hammualliflarining ro‘yxati (to‘liq familiya, ismi, otasining ismi – o‘zbek, rus va ingliz tillarida), muallif haqida ma'lumotlar: ish joyi, lavozimi, pochta va elektron pochta manzili; maqola annotatsiyasi (300 belgigacha, o‘zbek, rus va ingliz tillarida), kalit so‘zlar (5-7, o‘zbek, rus va ingliz tillarida) bo‘lishi lozim.

MAQOLALARGA QO‘YILADIGAN TALABLAR!

Maqolalarning nashr etilishi uchun shartlar nashr etilishi mo‘ljallangan maqolalar dolzarb mavzuga bag‘ishlangan, ilmiy yangilikka ega, muammoning qo‘yilishi, muallif tomonidan olingan asosiy ilmiy natijalar, xulosalar kabi bandlardan iborat bo‘lishi lozim; ilmiy maqolaning mavzusi informativ bo‘lib, mumkin qadar qisqa so‘zlar bilan ifodalangan bo‘lishi kerak va unda umumiy qabul qilingan qisqartirishlardan foydalanish mumkin; “Ilmiy axborotnoma” jurnali mustaqil (ichki) taqrizlashni amalga oshiradi.

MAQOLALARNI YOZISH VA RASMIYLASHTIRISHDA QUYIDAGI QOIDALARGA RIOYA QILISH LOZIM:

Maqolalarning tarkibiy qismlariga: kirish (qisqacha), tadqiqot maqsadi, tadqiqotning usuli va obyekti, tadqiqot natijalari va ularning muhokamasi, xulosalar yoki xotima, bibliografik ro‘yxat. Maqola kompyuterda Microsoft Office Word dasturida yagona fayl ko‘rinishida terilgan bo‘lishi zarur. Maqolaning hajmi jadvallar, sxemalar, rasmlar va adabiyotlar ro‘yxati bilan birgalikda doktorantlar uchun 0,25 b.t. dan kam bo‘lmasligi kerak. Sahifaning yuqori va pastki tomonidan, chap va o‘ng tomonlaridan - 2,5 sm; oriyentatsiyasi - kitob shaklida. Shrift - Times New Roman, o‘lchami - 12 kegl, qatorlar orasi intervali - 1,0; bo‘g‘in ko‘chirish - avtomatik. Grafiklar va diagrammalar qurishda Microsoft Office Excel dasturidan foydalanish lozim. Matndagi bibliografik havolalar (ssilka) kvadrat qavsda ro‘yxatda keltirilgan tartibda qayd qilish lozim. Maqolada foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati keltirilishi lozim. Bibliografik ro‘yxat alfavit tartibida - GOST R 7.0.5 2008 talablariga mos tuziladi.

- Ikki oyda bir marta chiqadi.
- “Samarqand davlat universiteti ilmiy axborotnomasi”dan ko‘chirib bosish faqat tahririyatning yozma roziligi bilan amalga oshiriladi.
- Mualliflar maqolalardagi fakt va raqamlarning haqqoniyligiga shaxsan mas’ul.

MAQOLAGA QUYIDAGILAR ILOVA QILINADI:

- Yo‘llanma xati;
- Ekspert xulosasi.

E- mail: axborotnoma@samdu.uz

SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI ILMIY AXBOROTNOMASI

НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК SCIENTIFIC REPORTS

Mas’ul kotib	**R. Sh.Toshquvatova,** fals.f.n., dotsent
Musahhih	**M.M. Ro‘ziboyev**
Texnik muharrir	**S. D. Aronbayev**
Dizayner sahifalovchilar:	**X. Sh. Tashpulatov**
	A. I. Inatov

Muassis: Samarqand davlat universiteti
Manzil: 140104, Samarqand shahri, Universitet xiyoboni, 15.
Telefon: (0 366) 239-14-07, Faks: (0 366) 239-13-87
e-mail: axborotnoma@samdu.uz

SamDU «Ilmiy axborotnoma» jurnali tahririyati kompyuterida terildi.
Bosishga 30.12.2016-yilda ruxsat etildi. Qog‘oz o’lchami A-4. Nashriyot hisob tabog‘i 10,00.
Buyurtma raqami 77. Adadi 500 nusxa.

_____

Manzil: 140104, Samarqand shahri, Universitet xiyoboni, 15.
SamDU bosmaxonasida chop etildi.